

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський державний екологічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні групи забезпечення
спеціальності 051 Економіка
від « 31 » 08 2020 року
протокол № 2
Голова групи: Арестов С.В.

УЗГОДЖЕНО

Боровська Г.О.
Декан факультету магістерської підготовки
(назва факультету, прізвище, ініціали)

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

«Педагогіка та психологія вищої школи»

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 051 «Економіка»

(шифр та назва спеціальності)

освітня програма Економіка довкілля та природних ресурсів

(назва освітньої програми)

магістр

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

2

(рік навчання)

3

(семестр навчання)

2/60

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

залік

(форма контролю)

українознавства та соціальних наук ОДЕКУ

(кафедра)

Одеса, 2020 р.

Автор: Слободянюк О.Р., ст.викладач кафедри українознавства та соціальних наук ОДЕКУ,
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри українознавства та соціальних наук від «28» серпня 2020 року, протокол № 1.

Викладачі: лекційні заняття - Слободянюк О.Р. ст.викладач
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

практичні заняття – Слободянюк О.Р. ст.викладач
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Рецензент: Бубнов І.В., к.іст.н., доцент кафедри українознавства та соціальних наук ОДЕКУ

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою дисципліни є ознайомити студентів з загальними проблемами теорії та історії педагогіки і психології вищої школи, підготувати їх до практичного використання набутих знань у повсякденному житті і професійній діяльності, формування цілісного й системного розуміння психологічних і педагогічних завдань і методів викладання на сучасному етапі розвитку суспільства, ознайомлення із сучасними психолого-педагогічними аспектами роботи із студентською молоддю, підготовка магістрів до викладацької діяльності, розгляд найбільш важливих питань педагогічної майстерності з нових точок зору: гуманізації, демократизації та національної і полікультурної спрямованості педагогічного процесу вищої школи.
Компетентність	ЗК5 Здатність працювати в команді:
Результат навчання	PO5 Дотримуватися принципів академічної доброчесності PO6 Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді
Базові знання	1.Особливості психології юнацького віку і методи педагогічного впливу на студентську молодь; 2.Особливості психічного розвитку та соціалізації студентів; психологічні основи формування у студентів професійних знань та навичок, соціально-психологічні процеси у студентських групах; 3.Психологічні проблеми вищого навчального закладу як соціальної організації, психологічні фактори педагогічної та наукової діяльності викладачів та їхньої успішної кар'єри; 4.Основні функції та суперечності педагогічного процесу; 5.Сутність та принципи національного виховного процесу і системи освіти в Україні.
Базові вміння	1.Орієнтуватися в сучасних психологічних проблемах вищої школи; 2.Самостійно розбиратися на постановці і вирішенні психологічних проблем, пов'язаних з організацією педагогічної та професійної діяльності; 3.Аналізувати психологічні явища і процеси у вищих навчальних закладах; 4.Формувати свої власні судження і погляди на природу та сутність психічних явищ;

	<p>5. Грамотно визначати і вирішувати психологічні завдання при організації навчального та виховного процесів у вищому навчальному закладі;</p> <p>6. Формувати позитивний соціально-психологічний клімат в студентському колективі;</p> <p>7. Діагностувати міжособистісні стосунки в колективі.</p>
Базові навички	<p>1) соціально-особистісного характеру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність самостійно розбиратися на постановці вирішенні психологічних проблем, пов'язаних з організацією педагогічної та професійної діяльності; - адаптивність і комунікабельність, здатність здійснювати педагогічну комунікаційну діяльність; <p>2) інструментальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати в професійній і соціально-психологічній діяльності; - здатність виявляти актуальні проблеми; здійснення теоретичного аналізу проблеми, аналітичні здібності, навички управління інформацією. <p>3) загальнонаукового характеру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - базові уявлення про основи педагогіки та психології, методики викладання у вищій школи що сприяють розвитку загальної культури, розуміння загальних напрямків розвитку особистості; - здатність діяти з позиції соціальної відповідальності, займати активну життєву та громадянську позицію, розвивати лідерські якості.
Пов'язані силлабуси	немає
Попередня дисципліна	немає
Наступна дисципліна	немає
Кількість годин	<p>лекції: 14 годин</p> <p>семінарські заняття: 14 годин</p> <p>самостійна робота студентів: 32 годин</p>

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Теорія та методика процесу навчання у вищій школі.		
	1. Загальні основи педагогіки вищої школи.	2	1
	2. Теорія та методика процесу навчання у вищій школі.	2	1
	3. Виховна робота зі студентської молоддю.	1	1
	4. Психологічні засади професійно-педагогічної діяльності.	2	1
	5. Психологічний аналіз діяльності.	1	1
	6. Роль мотивації в пізнавальній діяльності.	2	1
	7. Роль мислення та інтелекту в процесі здобуття вищої освіти.	2	1
	8. Інновації в системі вищої освіти та перспективи її розвитку.	2	1
	Разом:	14	8
Підготовка до залікової контрольної роботи			7

Консультації:

Викладач: Слободянюк Олена Ростиславівна

Дні тижня:

понеділок (14.30-15.30), п'ятниця (14.30-15.30).

Аудиторія 610а (НЛК №2).

2.2. Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Загальні засади педагогіки та психології вищої школи.		
	Семінарське заняття № 1. Загальні основи педагогіки вищої школи.	2	3
	1. Предмет та методологія педагогіки вищої школи.		
	2. Особливості педагогічного процесу у вищому навчальному закладі.		
	3. Вікові особливості студентської молоді.		
	Семінарське заняття № 2. Теорія та методика процесу навчання у вищій школі.	2	2
	1. Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні.		
	2. Принципи та методи навчання у вищій школі.		
	3. Проблемне навчання у вищому навчальному		

	<p>закладі.</p> <p>Семінарське заняття №3. Виховна робота зі студентською молоддю.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна ідея – основа системи в Україні. 2. Правове виховання студентів. 3. Методи і форми екологічного виховання <p>Семінарське заняття № 4. Психологічні засади професійно - педагогічної діяльності викладача вищої школи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Готовність до педагогічної діяльності. 2. Професійна усталеність викладача вищої школи. 	<p>1</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>2</p>
	<p>Семінарське заняття № 5. Психологічний аналіз діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура і засоби діяльності. 2. Перенесення та інтерференція навичок. 3. Психологічні основи навчальної діяльності. <p>Семінарське заняття № 6. Роль мотивації в пізнавальній діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Активність особистості та її життєві потреби. 2. Вплив мотивації на спрямованість особистості. 3. Мотивація та пізнавальні процеси. 4. Роль емоційно-вольових процесів в пізнавальній діяльності. <p>Семінарське заняття № 7. Роль мислення та інтелекту в процесі здобуття вищої освіти.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Професійне мислення та принцип єдиного інтелекту. 2. Психологічні особливості проблемного навчання у вищій школі. 3. Мислення і мовлення. 4. Психологія мислення і дослідження в галузі штучного інтелекту. <p>Семінарське заняття № 8 Інновації в системі вищої освіти та перспективи її розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність педагогічної інноватики. 2. Шляхи оновлення системи вищої освіти в Україні. 	<p>1</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>
Разом:		14	17

Консультації:

Викладач: Слободянюк Олена Ростиславівна
Дні тижня: понеділок (14.30-15.30), п'ятниця (13.00-15.00).
Аудиторія 610а (НЛК №2).

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення (тиждень)
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять - Підготовка до модульної (тестової) контрольної роботи Форма контрольного заходу (обов'язково): <i>Модульна контрольна робота</i>	6	6
	- Підготовка до захисту РФ Форма контрольного заходу: - захист РФ	2	4 - 6
	Разом:	8	
ЗМ-П1	Підготовка до семінарських занять - Підготовка до тестування Форма контрольного заходу (обов'язково) <i>Тестування. (ТР)</i>	9	2 - 5
	- Підготовка до усних опитувань Форма контрольного заходу: усне опитування	8	2 - 6
	Разом:	17	
	Підготовка до залікової контрольної роботи	7	7
	Загалом	32	

1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1.

Форма контролю: модульна контрольна робота (МКР), *оцінювання контролю:* модульна контрольна робота (МКР), складається з 20 запитань закритого типу, де кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бал. , **загалом - 40 балів.**

Форма контролю : захист РФ оцінюється по окремій індивідуальній темі, на основі повноти висвітлення теми, уміння підібрати та опрацювати відповідні джерела і літературу та реферувати текст, **в 12 бал.**

Загалом ЗМ-Л1 – 52 бал.

2. Методика проведення та оцінювання контрольних заходів для ЗМ-П1

Форма контролю: тестування (ТР), *оцінювання контролю:* один письмовий тестовий контроль (ТР) складається з 20 тестових запитань закритого типу , де одна правильна відповідь на запитання оцінюється в 2 бал., **загалом 40 бал.**

Форма контролю : усне опитування (УО), *оцінювання усного опитування:* опрацювання студентом питань кожної теми семінарського заняття з відповідним усним опитуванням оцінюється в 1 бал.: **загалом 8 бал.**

Загалом ЗМ-П1 – 48 бал.

3. Методика проведення та оцінювання підсумкового заходу з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи».

На останньому занятті проводиться залікова контрольна робота (ОЗКР), перевіряється засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (знань, вмінь та навичок, що зазначені у програмі дисципліни)..

Залікова контрольна робота з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» являє собою тестові завдання закритого типу, які потребують від магістра вибору правильних відповідей з чотирьох запропонованих у запитанні. Тестові питання формуються по всьому переліку сформованих у навчальній дисципліні знань (в першу чергу базової компоненти), а їх загальна кількість складає 20 завдань. Повна правильна відповідь на 1 тестове завдання оцінюється у **5 балів**. Оцінка успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки та максимально складає **100 балів**.

Питання про допуск до семестрового заліку розглядається тільки за умови, якщо студент виконав всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою і набрав за модульною системою суму балів **не менше 50% від максимально можливої за практичну та теоретичну частину**, більше 20 балів за теоретичну частину та більше 20 балів за практичну частину. В іншому випадку студент вважається таким, що не виконав навчального плану дисципліни і не допускається до заліку.

Інтегральна оцінка (В) по дисципліні «Педагогіка та психологія вищої школи» розраховується за такою формулою:

$$B = 0,75 \times O3 + 0,25 \times OЗКР \text{ де}$$

O3 – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) за змістовними модулями (за умови O3 > 60%);

OЗКР – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) залікової контрольної роботи (за умови ОКР > 50%);

Визначення В здійснюється тільки при таких умовах:

B > 60% - зараховано;

B < 60% - не зараховано.

Шкала відповідності оцінок за національною системою та системою ЄКТАС

За шкалою ECTS	За національною системою		Бал успішності
		Для заліку	
A		зараховано	90–100
B		зараховано	82–89,9
C		зараховано	74–81,9
D		зараховано	64–73,9
E		зараховано	60–63,9
FX		не зараховано	35–59,9
F		не зараховано	1–34,9

3. РЕКОМЕНДАЦІ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1 Модуль ЗМ-Л1 «Теорія та методика процесу навчання у вищій школі»

3.1.1. Повчання.

Під час вивчення теми №2 «**Теорія та методика процесу навчання у вищій школі**» визначити предмет та категорії педагогіки вищої школи; розкрити взаємозв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками; характеризувати концепції розвитку освіти в Україні; визначити методи педагогіки вищої школи; характеризувати вікові особливості студентської молоді; визначити роль і місце особистісно-орієнтованого підходу в сучасній парадигмі освіти; визначити мету та основні принципи освіти в Україні; характеризувати основні напрями діяльності вищого закладу освіти; назвати та розкрити зміст основних завдань вищої школи; проаналізувати напрями і шляхи реформування вищої освіти в Україні; розкрити основні принципи навчання у вищому навчальному закладі; визначити основні методи навчання і контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;

Під час вивчення теми №5 «**Психологічний аналіз діяльності**» охарактеризувати поняття про особистість та її структуру; проаналізувати міжособистісні стосунки у групі; пояснити психологічну сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках; визначити поняття про групи;

Під час вивчення теми №6 «**Роль мотивації в пізнавальній діяльності**» охарактеризувати та класифікувати потреби сім'ї; розкрити сутність взаємозв'язку потреб і мотивів сім'ї; пояснити психологічну сутність процесу навчання; пояснити фізіологічний механізм почуттів;

Під час вивчення теми №8 «**Інновації в системі вищої освіти та перспективи її розвитку**» розкрити сутність педагогічної інноватики; охарактеризувати принципи оновлення освітньої системи; визначити і проаналізувати закономірності особистісно-орієнтованої освіти; охарактеризувати принципи оновлення світової освітньої системи; визначити особливості оновлення вищої освіти в Україні; проаналізувати основні напрями реформування вищої освіти в Україні; визначити перспективи розвитку та інтеграції вищої освіти України до європейських і світових процесів.

3.1.2 Питання для самоперевірки.

1. Що становить предмет педагогіки вищої школи? ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
2. Яка існує нова парадигма освіти? ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
3. Назвіть світові тенденції розвитку вищої освіти, назвіть категорії педагогіки вищої школи. ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
4. Охарактеризуйте основні принципи розвитку освіти. ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
5. Назвіть основні підходи до організації навчально-виховного процесу у навчальному закладі. ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. С. 31-38)
6. Визначте вікові особливості студентської молоді. ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
7. Назвіть основні принципи освіти в Україні. ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)

8. В чому полягає сутність і шляхи реформування вищої освіти в Україні? ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
9. Як поділяють методи навчання за джерелом знань? ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
10. Які існують методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності? . ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
11. В чому полягає сутність проблемного навчання? ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
12. Які форми проблемного навчання розрізняють у вищій школі? ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
13. Які риси особистості поєднує в собі характер? ([2] С.148-170)
14. Які правові акти забезпечують систему національного виховання в Україні? ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
15. Що є ідеалом виховання? ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
16. Які риси характеризують правове виховання. ([1] С.337-358; [2])
17. Якими засобами здійснюється правове виховання ([1] С.337-358; [2])
18. Які існують форми і види організаційного контролю? ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
19. В чому полягає сутність принципу природовідповідності в педагогіці? ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
20. Назвіть методи формування суб`активного ставлення до природи. ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334)

3.2 Модуль ЗМ-П1 «Загальні засади педагогіки та психології вищої школи»

3.2.1 Повчання

Основне завдання модуля: формування цілісного й системного розуміння психологічних і педагогічних завдань і методів викладання на сучасному етапі розвитку суспільства, ознайомлення із сучасними психолого-педагогічними аспектами роботи із студентською молоддю, підготовка магістрів до викладацької діяльності, розгляд найбільш важливих питань педагогічної майстерності з нових точок зору: гуманізації, демократизації та національної і полікультурної спрямованості педагогічного процесу вищої школи.

Під час підготовки до семінарського заняття №1«Загальні основи педагогіки вищої школи» увага студентів має бути зосереджена на тому , щоб визначити предмет та категорії педагогіки вищої школи; розкрити взаємоз`язок педагогіки вищої школи з іншими науками; характеризувати концепції розвитку освіти в Україні; визначити методи педагогіки вищої школи; характеризувати вікові особливості студентської молоді; визначити роль і місце особистісно-орієнтованого підходу в сучасній парадигмі освіти. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: педагогіка вищої школи, освіта. педагогічний процес, педагогічна психологія, навчальний предмет, соціологія, навчання, методи педагогіки вищої школи

Під час підготовки до семінарського заняття №2 «Теорія та методика процесу навчання у вищій школі» увага студентів має бути зосереджена на тому, щоб визначити мету та основні принципи освіти в Україні; характеризувати основні напрями діяльності вищого закладу освіти; назвати та розкрити зміст основних

завдань вищої школи; проаналізувати напрями і шляхи реформування вищої освіти в Україні; розкрити основні принципи навчання у вищому навчальному закладі; визначити основні методи навчання і контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: заклад освіти, наукова діяльність, реформування вищої освіти, пояснення, розповідь.

Під час підготовки до семінарського заняття №3 «Виховна робота зі студентською молоддю» увага студентів має бути зосереджена на цьому, щоб визначити мету національного виховання в Україні; охарактеризувати принципи національного виховання; розкрити роль вищого навчального закладу в процесі підготовки національної інтелігенції; охарактеризувати ознаки і функції правового виховання; визначити засоби правового виховання; розкрити сутність принципу природовідповідальності; визначити методи формування суб'єктивного ставлення до природи. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: гуманізм, демократія, національна свідомість, взаємоповага між націями і народами, принцип безперервності, принцип диференціації та індивідуалізації виховного процесу.

Під час підготовки до семінарського заняття №4 «Психологічні засади професійно-педагогічної діяльності» студенти повинні визначити готовність до педагогічної діяльності; назвати основні компоненти професійної готовності викладача вищої школи; визначити та проаналізувати структуру професійної усталеності викладача вищої школи; розкрити зміст мотиваційного компоненту структури професійної усталеності викладача вищої школи; розкрити сутність принципу природовідповідності; визначити методи формування суб'єктивного ставлення до природи; пояснити сутність емоційного компоненту структури професійної усталеності; охарактеризувати професійно – педагогічний компонент структури професійної усталеності. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: проблема готовності, професійна самосвідомість, готовність, цілеспрямованість, наявність педагогічних здібностей, професійна усталеність викладача, наявність мотивації на досягнення успіху.

Під час підготовки до семінарського заняття №5 «Психологічний аналіз діяльності» увага студентів має бути зосереджена на тому, щоб визначити структуру діяльності; розкрити психологічну сутність процесу формування вмінь та навичок; розрізнити процеси перенесення та інтерференції навичок; охарактеризувати різновиди вмінь і навичок; назвати та розкрити зміст основних видів діяльності; пояснити психологічну сутність процесу навчання. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: мета, мотив, потреби, природжені рухи, діяльність, навички, вміння, знання, перенесення та інтерференція навичок.

Під час підготовки до семінарського заняття №6 «Роль мотивації в пізнавальній діяльності» увага студентів має бути зосереджена на визначити психологічну основу активності особистості; охарактеризувати та класифікувати потреби особистості; розкрити сутність взаємозв'язку потреб і мотивів; пояснити взаємозумовленість мотивів та цілей діяльності; розкрити психологічну сутність спрямованості особистості; пояснити зв'язок мотивації з пізнавальними процесами; визначити роль емоційно-вольових процесів в пізнавальній діяльності. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: проблема активності

особистості, суспільно-особистісний характер, пасивно-активний характер, базові потреби, похідні потреби, вищі потреби, потреби та мотиви, спрямованість на взаємодію, спрямованість на завдання.

Під час підготовки до семінарського заняття №7 «Роль мислення та інтелекту в процесі здобуття вищої освіти» увага студентів має бути зосереджена на цьому, щоб характеризувати процес мислення та мисленнєві дії; визначити основні мисленнєві операції; розрізнити поняття “мислення” та “інтелект”; правильно визначити професійне мислення; охарактеризувати психологічні особливості проблемного навчання; розкрити психологічну сутність взаємозв'язку мислення з мовленням. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: мислення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, принцип єдиного інтелекту, професійне мислення, проблемне навчання. штучний інтелект.

Під час підготовки до семінарського заняття №8 «Інновації в системі вищої освіти та перспективи її розвитку» студенти повинні розкрити сутність педагогічної інноватики; охарактеризувати принципи оновлення освітньої системи; визначити і проаналізувати закономірності особистісно орієнтованої освіти; охарактеризувати основні тенденції оновлення світової освітньої системи; визначити особливості оновлення вищої освіти в Україні; проаналізувати основні напрями реформування вищої освіти в Україні; визначити перспективи розвитку та інтеграції вищої освіти України до європейських і світових процесів. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: предмет педагогічної інноватики, технократична парадигма раціоналістична модель освіти, феноменологічна модель освіти, людиноорієнтована парадигма; гуманітаризація, диверсифікація, багатоваріативність.

3.2.2. Питання для самоперевірки до ЗМ-ПІ.

- 1. Які правові акти забезпечують систему національного виховання в Україні?** ([4] С. 67)
- 2. Що є ідеалом виконання?** ([4] С. 79)
- 3. Які риси характеризують національне виховання?** [4] С. 7]
- 4. Якими засобами здійснюється правове виховання?** [4] С. 70]
- 5. Сутність принципу природовіповідності в педагогіці?** [4] С. 74]
- 6. В чому полягає сутність педагогіці Я.Коменського?** [4] С. 69-7]
- 7. Розкрийте сутність вчення про ноосферу В.І.Вернадського.** [4] С. 69-70]
- 8. Назвіть методи формування суб'єктивного ставлення до природи.** [4] С. 69-70]
- 9. В чому полягає сутність готовності до педагогічної діяльності викладача вищої школи?** [1] С. 98]
- 10. Чому педагогічна діяльність є емоційно напруженою?** [4] С. 101]
- 11.3 яких компонентів складається структура професійної усталеності викладача вищої школи?** [3] С. 104-105]
- 12. Проаналізуйте зміст мотиваційного компоненту структури професійної усталеності.** ([1] С.40)
- 13. В чому полягає сутність емоційної складової структури професійної усталеності?** ([4] С. 88)
- 14. Розкрийте зміст особистісного компоненту структури професійної усталеності.** ([5] С. 89)

15. Визначте складові частини професійно-педагогічного компоненту структури професійної усталеності. ([4] С. 83-84)
16. Як розвивалася вузівська наука в СРСР? ([3] С. 94-95)
17. Яка головна мета і умови розвитку науки у вищій школі в сучасній Україні? ([4] С. 90-91)
18. Що характеризує діяльність як специфічну форму людської активності? ([3] С.252-253)
19. Назвіть основні компоненти діяльності. ([1] С.150-151, [3] С.266-267)
20. В чому полягає сутність процесу формування вмінь і навичок? ([1] С.150-151, [3] С.266-267)
21. Що є показником досконалості навички? ([1] С.151-152, [3] С.278-279)
22. Чим відрізняється процес перенесення навичок від їх інтерференції? ([3] С.314-315)
23. Які існують різновиди вмінь і навичок? ([1] С.151-152, [3] С.278-279)
24. Якими є характерні ознаки навчання як різновиду діяльності? ([3] С.252-254)
25. У чому полягає механізм зворотної аферентації при виконанні дії? ([3] С.280-281)
26. У чому полягає суть процесу екстеріоризації дії? ([1] С.214-215, [3] С.304-305)
27. Охарактеризуйте особливості системного підходу до вивчення діяльності , поведінки особистості: ([1] С.280-281, [3] С.327)
28. Як класифікуються потреби? ([1] С.293-294, [3] С.338-340)
29. Чим потреби відрізняються від мотивації ? ([1] С.293-294, [3] С.338-340)
30. Як мотиви впливають на спрямованість особистості? ([1] С.293-294, [3] С.338-340)
31. Визначте вплив мотивації на пізнавальні процеси. ([3] С.342)
32. Як емоційно-вольові процеси пов'язані з мотивацією? ([3] С.362-363)
33. У чому полягає суть закону Йєркса-Додсона (оптимуму мотивації) ? ([3] С.367-369)

3.4 Вказівки з підготовки реферату.

3.4.1 Повчання

Для дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» передбачено виконання реферату за індивідуальною темою, зокрема:

1. Предмет, завдання, методологія й методи психології вищої школи. [1,с.6-19]
2. Психологічна характеристика навчально-виховного процесу у вузах. [1,с.47-61]
3. Діяльність студентів і її психологічні особливості.[3,с.123-147]
4. Основні види діяльності студентів.[1,с.61-72]
5. Діяльність студентського колективу і її психологічні особливості.[2,с.45-78]
6. Загальна характеристика діяльності викладача вузу. [5,с.134-182]
7. Види діяльності викладача вузу і їхні психологічні особливості.[3,с.54-98]
8. Взаємини викладачів і студентів. [2,с.68-98]
9. Педагогічний артистизм викладача. [3,с.278-286]
10. Діяльність колективу кафедри і її психологія. [3,с.160-187]
11. Умови успішного формування особистості студента у вузі. [4,с.231-278]
12. Формування в студентів наукового світогляду. [1,с.82-94]
13. Професійна спрямованість студентів і її формування. [3,с.254-298]

14. Розвиток професійно-обумовлених пізнавальних процесів у студентів.[4,с.146-187]
15. Система професійно необхідних знань, навичок і вмінь студентів.[5,с.349-389]
16. Вищі почуття й вольові якості студентів.[2,с.231-256]
17. Психологічна готовність студентів до професійної діяльності.[4,с.112-126]
18. Питання підвищення відповідальності студентської молоді за брачно-сімейні відносини.[3,с.103-165]
19. Питання етнопсихології й релігійної приналежності вузівської молоді.[5,с.234-265]
20. Психолого-педагогічні основи наукової організації у вузах.[4,с.73-91]
21. Управлінська діяльність у вузах.[5,с.230-268]
22. Психологічні механізми ефективної взаємодії викладача із аудиторією.[3,с.56-89]
23. Психологічні технології корекції неефективної діяльності викладача вищої школи.[1,с.34-47]
24. Психологічні закономірності оптимізації навчального процесу.[4,с.91-126]
25. Психологічні компоненти діяльності студента, реалізовані в навчальному процесі.[5,с.65-90]
26. Мотивація навчання студента.[1,с.82-94]
27. Формування особистості студента в процесі навчання й виховання.[1,с.6-19]
28. Психологія ідентичності.[5,с.176-213]
29. Планування й вибір життєвого шляху особистості.[2,с.154-198]
30. Формування життєвої перспективи студентської молоді.[3,с.289-321]
31. Співвідношення психологічної й особистісної перспективи.[5,с.234-265]
32. Психологічні завдання розвитку в ранній дорослості.[2,с.241-278]
33. Розвиток зрілих захистів.[3,с.311-143]
34. Психологічні завдання, що виникають у процесі розвитку в період дорослішання.[5,с.367-389]
35. Наукова творчість студентів.[2,с.231-260]
36. Психологічні закономірності розвитку когнітивних процесів студентів у переломленні до навчального процесу.[5,с.368-398]
37. Психологічні методи розвитку творчої особистості в процесі навчання й виховання.[2,с.201-234]
38. Психологічні основи діяльності викладача вищої школи.[1,с.47-61]
39. Рефлексія викладача в процесі викладання.[5,с.369-395]
40. Способи оптимізації формування й розвитку психологічної системи діяльності в студентів.[3,с.289-326]
41. Психологічні технології взаємодії викладача вищої школи з аудиторією.[5,с.231-276]
42. Психологічні установки викладача й конкретних технік при побудові взаємодії з аудиторією.[3,с.256-291]

Реферат має складатися із вступної частини, викладення змісту навчального питання, що розглядається, стислих висновків та списку використаної літератури.

При оформленні реферату слід дотримуватися певних вимог.

Текст набирається в редакторі Microsoft Word.

Формат сторінки – А5.

Поля: ліве – 15 мм, всі інші – 10 мм.

Шрифт – Times New Roman. Розмір шрифту – 11 pt. Інтервал – одинарний..

Вирівнювання тексту – по ширині.

Обсяг роботи – 6-7 сторінок.

Готовий реферат, перед його захистом, у встановлені терміни в електронному форматі надається студентом задля обов'язкової перевірки на предмет його оригінальності і встановлення частки оригінального тексту та оцінюється за критеріями повноти висвітлення теми, вміння підбору і опрацювання літератури та реферування матеріалу..

4.ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1 Тестові завдання до тестування у модулі ЗМ-П1.

Семінарське заняття № 1.

- 1. Визначте вікові особливості студентської молоді..** ([4] С. 8)
- 2. Визначте закономірності педагогічного процесу у вищій школі.** ([4] С. 10-11)
- 3. Які методи застосовує педагогіка вищої школи?** ([5] С. 12)
- 4. Яка існує нова парадигма освіти?** ([4] С. 9)
- 5. Які існують світові тенденції розвитку вищої освіти?** ([3] С. 12)
- 6.Що становить предмет педагогіки вищої школи?** ([4] С. 12-13)
- 7. Що не входить до складу предмета педагогіки вищої школи?** ([1] С. 10)
- 8. На базі якої системоутворюючої дисципліни відбувалося формування педагогіки вищої школи?** ([4] С. 6-7)

Семінарське заняття № 2.

- 1. Дайте оцінку класичного університету:** ([2] С. 18)
- 2. Що таке інноваційна освіта?** ([4] С. 19-20)
- 3. Що називають принципами дидактики?** ([3] С. 20)
- 4.Види вищих навчальних закладів?** ([4] С. 21)
- 5. Причини введення ступеневої системи в Україні?** ([5] С. 18)
- 6. Основні принципи освіти в Україні?** ([4] С. 18-19)
- 7. Шляхи реформування вищої освіти в Україні?** ([2] С. 17)
- 8. Форми проблемного навчання у вищій школі?** ([4] С. 19)
- 9. Сутність проблемного навчання?** ([1] С. 16-17)

Семінарське заняття № 3.

- 1. Правові акти, що забезпечують систему національного виховання в Україні:** ([4] С. 67)
- 2. Правила навчання - це:** ([1] С. 79)
- 3. Риси ,що характеризують національне виховання:** ([4] С. 79)
- 4. Засоби здійснення правового виховання:** ([4] С. 70)
- 5. Принципи природовіповідності в педагогіці:** ([2] С. 74)
- 6. Сутність педагогіці Я.Коменського:** ([3] С. 69-70)

7. Сутність вчення про ноосферу В.І.Вернадського: ([4] С. 69-70)
8. Методи формування суб'єктивного ставлення до природи: ([4] С. 69-70), ([2] С. 79)

Семинарське заняття № 4.

1. Сутність готовності до педагогічної діяльності викладача вищої школи: ([4] С. 98)
2. Багаторазове повторення і відтворення інформації передбачає: ([3] С. 101)
3. Компоненти з яких складається структура професійної усталеності викладача вищої школи? ([4] С. 104-105)
4. Зміст мотиваційного компоненту структури професійної усталеності: ([4] С. 40)
5. Сутність емоційної складової структури професійної усталеності: ([4] С. 88)
6. Зміст особистісного компоненту структури професійної усталеності: ([1] С. 89)
7. Визначте складові частини професійно-педагогічного компоненту структури професійної усталеності: ([4] С. 83-84)
8. Методи навчання розглядаються в різноманітних класифікаціях з урахуванням їх практичних функцій і можливостей, а саме: ([4] С. 94-95)
9. Головна мета розвитку науки у вищій школі в сучасній Україні: ([3] С. 90-91)

Семинарське заняття № 5.

1. Діяльність це: ([3] С. 252-253)
2. Основні компоненти діяльності: ([1] С. 150-151, [3] С. 266-267)
3. Сутність процесу формування вмінь і навичок полягає: ([1] С. 150-151, [3] С. 266-267)
4. Показник досконалості навички це: ([1] С. 151-152, [3] С. 278-279)
5. Інтерференція це: ([3] С. 314-315)
6. Різновиди вмінь : ([1] С. 151-152, [3] С. 278-279)
7. Характерні ознаки навчання як різновиду діяльності це: ([3] С. 252-254)
8. Механізм зворотної аферентації при виконанні дії полягає: ([3] С. 280-281)
9. Суть процесу екстеріоризації дії полягає: ([1] С. 214-215, [3] С. 304-305)

Семинарське заняття № 6.

1. Системний підхід до вивчення поведінки особистості це: ([1] С. 280-281, [3] С. 327)
2. Визначте види потреб : ([2] С. 293-294, [3] С. 338-340)
3. Мотивація це: ([1] С. 293-294, [3] С. 338-340)
4. Спрямованість особистості це: ([1] С. 293-294, [3] С. 338-340)
5. Визначте вплив мотивації на пізнавальні процеси. ([3] С. 342)
6. Назвіть основні функції викладача : ([3] С. 362-363)
7. Суть закону Йєркса-Додсона (оптимуму мотивації) полягає: ([3] С. 367-369)

Семинарське заняття № 7.

1. Мислення це: ([1] С. 346-347, [3] С. 485-486)
2. Інтелект це: ([1] С. 348, [3] С. 487)
3. Визначте мисленнєві операції : ([3] С. 484)
4. Професійне мислення це: ([1] С. 338)
5. Визначте основні напрямки реформування вищої освіти в Україні: ([4] С. 480)
6. Основними особливостями внутрішнього мовлення є: ([1] С. 445-446)
7. Комп'ютерні програми які можна використовувати в начальному процесі: ([1] С. 446-447)

8. Предмет педагогічної інноватики це: ([2] С.448)
9. Нововведення в освіті ХХІ століття це: ([1] С.448)

Семінарське заняття № 8.

1. Визначте основні напрямки реформування вищої освіти в Україні: ([4] С. 12)
2. Процес оновлення вищої освіти в Україні це: ([3] С. 12)
3. Державні стандарти підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України передбачають: ([4] С. 12)
4. Визначте роль психологічної підготовки для майбутнього спеціаліста: ([5] С. 6-7)
5. Пам'ять це: ([4] С. 13)
6. Визначте роль уяви в початковій і творчій діяльності: ([5] С. 20-21)
7. Гуманістичні теорії особистості це: ([4] С. 21)
8. Педагогічна інновація це: ([4] С. 21)
9. Проблема моделювання процесів сприймання це: ([3] С. 20)

4.2 Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л1.

1. В якому році була прийнята Болонська конвенція, що стала основою розвитку Болонського процесу: ([2] С. 21)
2. Принципи Болонського процесу: ([4] С. 19)
3. Роль уяви в початковій і творчій діяльності: ([4] С. 21)
4. Комп'ютерні програми що використовують в початковому процесі: ([3] С. 29)
5. Освітньо – кваліфікаційні рівні які пропонуються Законом України «Про вищу освіту»: ([4] С. 31-32)
6. Рівень акредитації коледжу: ([3] С. 29)
7. Елементами зовнішньої техніки викладача є такі засоби: ([4] С. 33-34)
8. Рівень акредитації технікума (училища): ([2] С. 34-35)
9. До невербальних способів комунікації відносять просодіку. Просодика-це: ([4] С. 31)
10. Які функції лекції:
11. За змістом и формою подання інформації лекції поділяють на: ([1] С. 69-70)
12. До форм самостійної роботи належать: ([4] С. 69-70)
13. Яке з наведених тверджень є найбільш точним: ([5] С. 79-80)
14. Багаторазове повторення і відтворення інформації передбачає: [4] С. 79-80)
15. До словесних методів навчання належать: ([3] С. 79-80)
16. Який метод навчання визначається як діалогічний метод викладу навчального матеріалу: ([1] С. 79-80)
17. До яких методів навчання студентів можна віднести ділову гру: ([2] С. 74)
18. Що називають принципами дидактики: ([4] С. 74)
19. Які основні засоби впливу на аудиторію має лектор: ([3] С. 74)
20. Функції методів навчання: ([5] С. 72)
21. Вкажіть який принцип навчання ілюструє висловлювання: «Учитись із захопленням»: ([4] С. 73)
22. Вкажіть які неімітаційні форми навчання Ви знаєте: ([4] С. 91-92)
23. Вкажіть яке з наведених понять належить до технологій навчання: ([3] С. 91-92)

24. Яке педагогічне поняття визначають як серію стандартних завдань, які дають можливість об'єктивно виміряти обсяг і рівень засвоєння студентами конкретних знань, умінь та навичок: ([4] С. 91-92)
25. Вкажіть який критерій містить вимоги одержання однакових результатів при повторному проведенні одних і тих же тестів: ([3] С. 91-92)
26. Висловіть які основні принципи існують щодо перевірки та оцінки знань: ([4] С. 91)
27. Яке з наведених тверджень є найбільш правильним: ([2] С. 83-84)
28. До якої форми контролю належить модульний контроль : ([4] С. 84)
29. Хто є автором висловлювання : «у грі формуються всі сторони душі людської. й розум, й серце і воля»: ([3] С. 20-21)
30. Валідність тесту – це: ([4] С. 20-21)
31. Вкажіть якою формою контролю є колоквиум: ([2] С. 90-91)
32. Аутентичні тести це : ([4] С. 92)
33. За яким критерієм визначають інформативність тесту: ([3] С. 86-87)
34. Який з перелічених принципів не належить до побудови педагогічного дослідження : ([2] С. 86-87)
35. Метод проведення експерименту за технологією «Латинського квадрата» це: ([3] С. 91)
36. Хто започаткував вислів «Пусті очі – дзеркало пустої душі»: ([4] С. 88-89)
37. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст.59) старший науковий співробітник це: ([3] С. 88-89)
38. Хто з відомих діячів написав працю «Три трактати оратора», де зазначив, що для досягнення мети під час своєї промови оратор повинен робити три речі: 1) переконливо доводити свої ідеї; 2) впливати на волю і почуття слухачів; 3) задовольняти аудиторію: ([4] С. 91-92)
39. Реалізація дидактичного методу наочності передбачає використання зображальної наочності . До неї належать: ([3] С. 93)
40. Який принцип навчання ілюструє висловлювання : Учтитеся із захопленням»: ([4] С. 91-92)
41. До технології активного навчання відносять неімітаційні технології. Які неімітаційні форми навчання ви знаєте: ([2] С. 91-92)
42. Елементом якої технології навчання є кейс - технологія: ([5] С. 92-94)
43. Яке з наведених понять належить до технологій навчання: ([4] С. 94)

4.3 Тестові завдання до залікової контрольної роботи.

1. Що становить предмет педагогіки вищої школи: ([4] С. 12-13)
2. Що не входить до складу предмета педагогіки вищої школи: ([1] С. 45)
3. Види вищих навчальних закладів: ([4] С. 21)
4. Причини введення ступеневої системи в Україні: ([5] С. 18)
5. Основні принципи освіти в Україні: ([4] С. 18-19)
6. Шляхи реформування вищої освіти в Україні: ([2] С. 17)
7. Риси ,що характеризують національне виховання: ([4] С. 79)
8. Засоби здійснення правового виховання: ([4] С. 70)
9. Принципи природовіповідності в педагогіці: ([2] С. 74)
10. Сутність педагогіці Я.Коменського: ([3] С. 69-70)
11. Сутність емоційної складової структури професійної усталеності: ([4] С. 88)
12. Зміст особистісного компоненту структури професійної усталеності: ([1] С. 89)

13. Визначте складові частини професійно-педагогічного компоненту структури професійної усталеності: ([4] С. 83-84)
14. Методи навчання розглядаються в різноманітних класифікаціях з урахуванням їх практичних функцій і можливостей, а саме: ([4] С. 94-95)
15. Різновиди вмінь : ([1] С.151-152, [3] С.278-279)
16. Характерні ознаки навчання як різновиду діяльності це: ([3] С.252-254)
17. Механізм зворотної аферентації при виконанні дії полягає: ([3] С.280-281)
18. Суть процесу екстеріоризації дії полягає: ([1] С.214-215, [3] С.304-305)
19. Визначте вплив мотивації на пізнавальні процеси. ([3] С.342)
20. Назвіть основні функції викладача : ([3] С.362-363)
21. Суть закону Йєркса-Додсона (оптимуму мотивації) полягає: ([3] С.367-369)
22. Визначте мисленнєві операції : ([3] С.484)
23. Професійне мислення це: ([1] С.338)
24. Визначте основні напрямки реформування вищої освіти в Україні: ([4] С.480)
25. Державні стандарти підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України передбачають: ([4] С. 12)
26. Визначте роль психологічної підготовки для майбутнього спеціаліста: ([5] С. 6-7)
27. Пам'ять це: ([4] С. 13)
28. Визначте роль уяви в початковій і творчій діяльності: ([5] С. 20-21)
29. Гуманістичні теорії особистості це: ([4] С. 21)
30. Рівень акредитації коледжу: ([3] С. 29)
31. Елементами зовнішньої техніки викладача є такі засоби: ([4] С. 33-34)
32. Рівень акредитації технікума (училища) : ([2] С. 34-35)
33. Які функції лекції:
34. За змістом і формою подання інформації лекції поділяють на: ([1] С. 69-70)
35. До форм самостійної роботи належать : ([4] С. 69-70)
36. Яке з наведених тверджень є найбільш точним: ([5] С. 79-80)
37. Вкажіть який критерій містить вимоги одержання однакових результатів при повторному проведенні одних і тих же тестів: ([3] С. 91-92)
38. Висловіть які основні принципи існують щодо перевірки та оцінки знань: ([4] С. 91)
39. Яке з наведених тверджень є найбільш правильним: ([2] С. 83-84)
40. До якої форми контролю належить модульний контроль : ([4] С. 84)
41. Хто є автором висловлювання : «у грі формуються всі сторони душі людської. й розум, й серце і воля»: ([3] С. 20-21)
42. Валідність тесту – це: ([4] С. 20-21)
43. Вкажіть якою формою контролю є колоквиум: ([2] С. 90-91)
44. Аутентичні тести це : ([4] С. 92)
45. За яким критерієм визначають інформативність тесту: ([3] С. 86-87)
45. Який з перелічених принципів не належить до побудови педагогічного дослідження : ([2] С. 86-87)
46. Метод проведення експерименту за технологією «Латинського квадрата» це: ([3] С. 91)
47. Хто започаткував вислів «Пусті очі – дзеркало пустої душі»: ([4] С. 88-89)
48. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст.59) старший науковий співробітник це: ([3] С. 88-89)

49. Хто з відомих діячів написав працю « Три трактати оратора», де зазначив, що для

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література.

1. Глушкова Н.М. Педагогіка і психологія вищої школи. Конспект лекцій. – Одеса: Вид-во «ТЕС», 2005. – 108 с.
2. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посіб. для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова; Інститут вищої освіти АПН України / О.Г. Мороз (заг.ред.). – К. : НПУ, 2003. – 267с.
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Підручник. – К.: Каравела, 2008. – 351 с.
4. Слободянюк О.Р. Методика викладання у вищій школі. Конспект лекцій. – Одеса: Вид-во «ТЕС», 2007. – 140 с.
5. Чернілевський Д.В., Томчук М.І. Педагогіка та психологія вищої школи. Навч. посіб. – Вінниця: Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна», 2006. – 402

Додаткова:

1. Буланова-Топоркова М.В. Педагогика и психология высшей школы / Учебное пособие - Ростов: Феникс, 2002. - 544 с.
2. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: Навч. посібник для викладачів та аспірантів вузів / ІСДО; Київський лінгвістичний ун-т. – К. : ІНТЕЛ, 1995. – 168с
3. Дроздова І.П. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої школи. Навч. посіб. – Харків: ХНАМГ – 2008. – 142 с.
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. – М.: Харвест, 2006.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 486 с.
6. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Підручник. – К., 2007. – 225 с.
7. Педагогика и психология высшей школы / Отв. ред. А.В. Жданов. Ростов н/Д, 1998. – 346
8. Самыгин С.И. Педагогика и психология высшей школы. М., 1998. – 268 с.
9. Семенча І.Є. Посібник до курсу «Педагогіка і психологія вищої школи»: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2004. – 72 с.
10. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования. М., 1995 . – 320 с.

Інформаційні ресурси

www.eprints.library.odku.edu.ua
www.ukrsoc.blogspot.com
www.dpt19.odku.edu.ua